

«ШЫН» СОЛУН: КАМНАЛГАНЫҢ ХУУДА САНЫ

Тускай үндүрүлгө № 1

СЭКП ТК-нын Политбюро хуралына эш К. У. Черненкоун чугаагында партиянын болгаш бүгү ажалы чоннарнын шийтирлээринче кичеңгей салган турар ужурау кол үндөсүн айтырылганын ийи үндүргөн. Оларны шүптүзүн ажал-агынын эки чорудар, курлавырларын чөп ажылаар, эки түннелдеринг ажалдаар деп негелдеер каттыштырып турар.

Үндөсүн айтырылгандар бириг черде чиг эттин, одаар чүгүлдүн, материалдарнын камналгазынын айтырын тургускан.

Улус ажал-агыны моон сонгаар чиг этти болгаш материалдарын бүдүрүн улам улагыттарынын оруу-биле чоруп шыдаас. Ычангаш амгы үеде сорулга болза, материал база энергия чарыгдалын доктаамал өзгөжөдирине бооп турар. Камналга—

курлавырларга кандыг-бир немелде бооп турганда, бүдүрүлгөн өстүрүн хандарынын, эң чугула үнөр дөзү апар чыдар. 1985 чылдын планында материалдыг курлавырларын камналгазын чурумун күшөлдирерин улус ажал-агынын херегелдеринин курлавырлар-биле чүгүлдешкөн хандарынын, бүдүрүлгөн ажалынын беддеринин шийтирлери негелдеди деп көргөн.

Камналга талазы-биле планннг даалгалар боттандары — планннг болун күсөдиринин хажык чок негелдеди. Айтырыг ам ычаар тургустунган. Бо талазы-биле чамдык чедишкенинн бистин республикада база бар. Эрткен чылын үлөтүр бүдүрүлгелери продукциянын бот-үндөсүн интизи-биле планга немей 2,5 хуу чингеткен. Оон ачызында 3 миллион ажыг рубль түңүг курлавырлар камнаттынган.

Ынчалзажок камналганын бүгү аргалары болгаш курлавырлары долу ажыглаттынын турар деп чугаалап болбас. Ынчангаш бо чылын камналга айтырылганын — ол талазы-биле ажалдын дур-жугазын чырыдарынче, ажал-агыны эвес, төт-чөгелчкн чорукту сойгалап илередири-биле «Шын» солун редакциясы ындыг материалдарын бөлүктөп, «Камналганын хууда саны» деп рубриканын адаанга парлаарын шийтирлөөн.

Эргим номчукчулар, улус ажал-агынын бүгү адырларынын ажалдакчылары! Камналга айтырылганын талазы-биле макталдыг-даа, шүгүм-чүгөлдүг-даа материалдарын бижириин диледи-вис. Дуржуганы бүгүдөг билдингир болдурарынче, четпестерин чидин-биле сойгалаарынче кыйгырдывис!

Бистид кандидаттарывис

КАЙЫЗЫ-ДАА

Кызыл районда «Кара-Хаак» совхозтун мурнакчыларын бирээзи коммунист Хулер-оол Алып-оолович Шорумаанын ажалы-биле таныжар дээш совхозта парком секретары А. С. Мадаров-биле А.Белки деп черде кыштагы калтывис.

Кыштакта ажал хай-нимыккын. «Каманчы» анык болдур, кыстар он-галаларга суг кууду белеткөөн, кайыжаа дөмөк шөл-чүгөтө тардар, чыскай салгылаан коопсуздарга көк-сула, ситен болгаш өскө-даа немелде чернерин урган, чаш хураганынын эмирлеринге белеткөөн чай-ла чок турар.

Кыш соок, хар улуг болганын, малчыларнын чымштыг ижи улам дүт-күрүгү болза-даа, өскө-кыштагы кышка эки-беттен аламын, кыш-тагаланын колдайа хур-артып турар болду. Кыш-такта мал чөм четири-биле дүктүртүсөн. Хойжу өг-бүдө боттарынын күжү-биле 50 ажыг тонна ситенин кезип белеткөөн, изит күзү-не бээр сөөртүп, дү-жүрүп алган. Сакманыларын база утпаанар. Оларга көрдүнгөн бажынын ба-за-ла боттарынын күжү-биле туруп алганар. Баш-тай-ла ужурашканыс сакманылар Любовь Оюн, Светлана Мадар, Алла Оюн олар дөмөк, чылыг ол бажынын куртатп тур-дарар. Комсомолу тут-ка-биле келген бо кыстар-хойжуларын негелдиг дузалакчылар сорукту ажалдаа тур болдулар.

Хулер-оол Алып-оолович Шорумаанын колданын шүптү төрүр хой. Совхоз-тун тускай эртемчилерини санап көргөн-биле аларга, массалыг оолдаар-малай аянар айны чөрдөдөн мый өгөзөөр. Амалында араап төрөөн. Байштагы чөрдө ажал хураган онча-менд аддаган, семс-кайга до-ругун турар.

Чымштыг үеде ажал-даарыкта таарымалыг бү-гү-дө чүктөр мында бар. Уагу хойжу, дузалакчы ка-дарчы Ч. С. Нам бажы-нараа кыштал орар. Чурт-талга бажындарын, мал-ка-жааларын электри мотору чырдыл турар.

Шорумааларын бажы-нында солун-сеткүл ар-бын. Соуугары бээрнине-ке, хойжу мында деп ажал-даа: «Бо мынчаар ма-чындарын агитатор кичи болгай мен. Ынчангаш со-лун-сеткүл, номнар чок болза, хоржок». Партиейи ол даалганын канчаар кү-сөдип турарын хойжу бис-ке соуугарта.

Хойжу өг-бүдөсүн хер-жөөн Любовь Шанчы-новна Шорумаа база ком-мунист. Төрөн совхозтун, суурунун хей-инин ажалы-нда илдепскай киржи-рин ол хулаңдырып турар. Совхоз төвүндөн ирак кы-такта чурттап олурза-даа, Любовь Шанчыновна Кара-Хаак суурун хержөөсүн чөвүлселин кечигүнери-нин бирээзи. Хойжу неге хамарыштыр чугалап ту-ра, ажал-неме оон кызы-маан демдегексеп турар мен.

Өг-бүдө ады уругут, Аллаина, Аллаина, Родина, убагышкар Кара-Хаак ортукан школазын-дыр, үш, дөрт, чеди клас-сарында эки өрөсүн тур-дарар.

Хулер-оол Алып-оолович биле Любовь Шанчыновна Шорумааларын малчы-а ажал-жыл 1971 чылда эге-лээн. Алыс-ла ажалыг, ке-жээ у-ус болгаш совхоз-тун дирекциязында, калы ажалдап турар эр-өөрүн мактаап эгелээсеп. Кер-гүзгүлөр чылдап чыла-бе-дик келген. Чүгөтө сөөгү күрүгүт мындагы төрүр 100 бап хойлан 104 өскө-хулаң чөп хулаң-ла 3-5 килограмм дүктү кыргып ал-келгенер. Шорумаалар эрткен чылын база-ла эки ажалдаанар. Социалист-чырышты кожамы — «Ка-ра-Хаак» совхозтун хоочун малчыны, Күш-ажылдыг Кызыл Тук болгаш «Ху-дөлдө» Демдээ» орден-серин эдилекчин О. Е. Чооду-биле күш-ажылга күжүн шөмөжиг ажалдаан-ар, анаа бо улазаа Шо-румаалар мурнаан.

Онаахкан ажалында ак-сеткисин, кызыма-биле, өг-бүдө куртагалыгында тө-лөтп, хей-инин ажалы-га «негелдиг» чоруп-биле хажык чөп чурттугарын кыштактын чеди-агай бо анык коммунистерге чөп бекит бүзүр-де көрсүскө. Любовь Шанчыновна Шо-румаанын хажык чөп чурт-тугалары район Совхозни-а депутаттыкта камнада, а Хулер-оол Алып-оолович Шорумааны Кара-Хаак кө-дөз Сөвдөснин депутаттыкта камнада гүлдири бир үй-биле алаанар.

Өг-бүдө ол улуг негел-диг хажык-биле үнелен кө-рүп, моон сонгаар-даа эки ажалдаарын хулаңын тур-дарар. Оларга бүзүр-а ууг.

И. КЕЛИК-СЕНГИ.

ЧУГУЛА АЙТЫРЫГЛАРНЫҢ БИРЭЗИ

Мурсукалымын эки, мур-гундагымын чык үе-биле, хойну ийи күш-биле бүдү-гүн турарын экономикалык дөңгөнгө амы уеде негес турар. Чурттуң улус ажал-агынын мурнула турар кол сорулгаларын алыс уткамын.

Ычангаш эртем болгаш тех-никалык чедишкенинн нег-теридерин үндөсүлөш, күш-ажылдыг бүдүрүлгүн бе-длер, бүтү материалдыг ба-за энергия курлавырларын шийтиги уебтка алары, бүдү-рүлгөн бүтү адырларында оон камналганын тургузары эң-не чугула айтырыг. 1935 чылда камнал алдынган кур-лавырлар-биле ийи хун ажал-даар деп партиянын кыйгы-рын бүдүрүлгө коллективтер-иниң кол сорулгасы болун, ону күтөөдөр дээш белеткен соци-алистг хулаңгелерин олар ап, социалистг чарышты хайны-тырган.

Күш-ажылдыг бүдүрүл-гүн улам ыңай беддер, чиг-этти камнаар, хол-биле кылар ажалдын санын кылар дээш бүтү улауштун дөңгөнгө бис-тин республикада чарыкчы-лар болгаш чогадыкчылар боттарынын үлүн кирип тур-ар. Ажалыг чорукту беддер-чек оларнын чогадыкчы илдепскай өскөн энергетика курлавырларын камнаар болгаш хол-биле кылар ажал-ды кылар талазы-биле рес-публика коңкуруу көргүсөт. Ону, күш-ажылдыг эртемге үн-дөсөп организастарынын ийи-дөсөп болгаш чарыкчы-ларын болгаш чогадыкчы-ларын бүтү-ылдыг ийи-дөсөп-линия область чөвүлселин эрттерген. Ол конкурстанын түннелдерин алгаш көрөт, чарыкчы саналарын нег-теринден электри энергия-зынын ийи камналганы 1 миллион киловатт чылы-

дыма энергиязын — 15 муң-гигкалория болган. Бо хире камналга республиканын алыс-чөм болгаш күрт үлөтүр ми-нистерствоунун бир чыл ийи-дөсөп ажалдаарында чег-чир.

Ылангы Тыванын электри четкисинде В. Л. Тамулис, А. Т. Космогоров, С. Б. Саро-ев, Ю. Т. Сусленников олар ышкы чарыкчылар кам-налганын ол ийи салышкы-нынга илдепскай киришкен.

Хол-биле кылар күш-ажыл-дыг хемчээли кылар, меха-низациянын дөңгөнгө беддер талазы-биле республиканын мурнула сорулга ууг. Ма-наа чарыкчылар болгаш чо-гадыкчылар кирип, ботта-рынын чогадыкчы аргаларын көргүзүп келгенер. Чижээ, Красноярский политехник-тиг институтунд Кызылда филиалын бөлүк башкыла-рын болгаш ажалчыларын В. И. Колосовский, Г. Я. Зип, Н. И. Минусин, Н. Н. Марков, К. Г. Кузнецов, Н. Я. Григо-рьев олар тараа аргаарла бед-дик бүдүрүлгүдү машиналык конструкциянын ажалдан кыл-ганар. Оон бүдүрүлгүдү массалык-биле бүдүрүп үн-дүрүп турар ОБП-20 деп маши-налык бүдүрүлгүдүн чеди ка-тап бекит. Республиканын Красноярск крайын совхозта-рында 20 машина ажалдап турган, мынчаан чегелдей алган 380 кижи хол-биле кы-лар күш-ажылдан ол тостар аргам берген, эрткен чылын оон экономика талазы-биле ажалыг 500 муң рубль бол-ган.

Ол ышкы чар техниканы шийтээп ап, кижилерин өр-өдип, күш-ажылды чар дө-бө-биле организастарынын ий-жөө «Тыва тууду» трестин 48-ки тууд эргелдизде Е. С. Бизилеванын бригадаларын болгаш З. Б. Донгакты, Т. К. Чүдүмүнүн эвеноларын

көрүп болур. Ында ол шевер-дөп ажалды долгуу-биле ме-ханизастаан арга-биле чоруп турар. А күш-ажылдыг бүдүрүлгүдү ийи ка-тап бе-диз, экономика талазы-биле ажалыг чеди муң хире рубль болган, чижээдей алган ийи к. жин хол-биле кылар ажал-дан хостан.

Тыванын электри четкисе-ринде, Тыва коммунистерго, автоцентге заводунда, ту-дуг кесктеринин болгаш кон-струкцияларын заводунда, Кызылда «Эт комбинатында», «Сибирьтехмонтаж» КМК-да партия, профсоюз органи-зациялары чарыкчыларын болгаш чогадыкчыларын ажалыг контролдоп, деткип, техникаг чар үлөдөрүн дүр-ген негелдериниң сакмн са-лып турары эки. Ол ышкы Кызылдын № 3 АТБ-де, «Ты-ва көдө тууду» трестин авто-баазында чарыкчыларын ажалды бая илдепскай.

Ынчалза-даа республика-нын совхозтарында, Алыс-чөм үлөтүрүнүн министрствоунун, «Тыва совхоз тууду» кат-тыжыкчынын, «Тыва тууду» трестин, Сельхозтехку-муни, Чонтуң ажалдырал таандыгыта министрствоу-нун бүдүрүлгелеринде бо чу-гула ажал ам-даа чамс де-нелде тургустунган.

Күш-ажылдыг коллектив-тер болгаш эргелдешкери-га оларын район беддер дугайында ССРЭ Хоойдуу күш-ажылдыг коллективтерге чарыкчы, чогадыкчы ажал-ды хире-хире үлөтүрүп турар арга-ларын ажалдыг, ажалыг чон-дарын чогадыкчы илдепскай хажыдар, деткири чугула сорулга болур.

Г. ТУТЫННА,
Эртем-техниктиг ийи-дөсөп-диг область чөвүлселин дарагынын оралчызы.

КАМНАТТЫНГАН МАТЕРИАЛАДAR-БИЛЕ

«Тыва суг тууду» трестин автобаазынын коллектив-тер эрткен чылын 15 муң литр кылар-чар чүгүл, 40 километ дугуларын камнал алган болгаш 7 муң рубль түңүг экономикаг ажалыг берген чарыкчы 5 санла бүдүрүлгөдө шийтээп алганар.

Камнал алдынган ол кылар-чар чүгүл-биле КамАЗ маркалык автомобилге Абаканче 30 саныг рейсти кыларында чегир.

Доозукчу чылда бистин авто-база камналга чурумун улам күшөлдөп, ол талазы-биле социалистг хулаңгөнгө-даа алымыс. Бо чымы планда ажыг 5 муң тонна чүгүл сөөртүрүп, 100 муң тонна-ки-дометрин ажалдап кылар, чүгүл сөөртүрүп бот-үндөсүн 0,5 хуу чингелерин хулаңгө-висте кирген бис.

Ол ышкы 3 муң литр кы-лар-чар чүгүл, 500 кет-шак электри энергиянын камнал алары, чарыкчы 6 санлды шийтээп база көрдүнгөн.

Машина-техниказын кам-ныг, бижыг сагыла-чурумуну-биле коммунист В. В. Сухорословтун, В. В. Голубовтун, Н. А. Назаровтун бригадалары эки үлөтөр-чижекте көргүзүп, ажалдап келген.

В. В. Сухорословтун бри-гадалында ажалдан үлөт-хире чоруктар барык чок, докта-ма составтын. Ында комму-нист, доктама В. А. Курашев, чыл планга Совет Тыва-ны 40 чыл оон таарыштыр хулаңгөнгөн, ам 1986 чылдын мартын үлөтүлде ажалдап ту-рар. Ол ышкы бригада ке-жигер, мурнакчы чолачылар В. Я. Глоба, Ю. И. Митрофанов, В. В. Бушин, В. А. Елсе-сев болгаш оон-даа өскөлер кылар-чар чүгүлдерин камнал ап, автомашиназын техник-тиг ажалдаап өй-шаанда кыл-дып турар.

«Кызыл тууду» эргелдешкери туудулары бо чымын 2 хуну камнал алган материалдар-биле болгаш электри энергия-биле ажалдаарын шийтирлээн.

Дашчыларын ажалдаарын-га херегелеттерин 55 муң тууб-буну, 50 муң киловатт-шак электри энергиянын камнал аларын бригадалар боттары-нын хулаңгөнгөн кирген. То-дартыларга, Ч. Донгактыг, Н. Панинни бригадалары кай-мыс-лаа 10-10 муң кезек туубу-нун, туубу-нун 5 муң киловатт-шак, 2 муң киловатт-шак электри энергиянын камнал аларын хулаңгөнгөн. Эрткен чымын 20 муң туубу камнал-галыг болган А. Д. Воронин-гүнери, мурнакчы чолачылар В. Я. Глоба, Ю. И. Митрофанов, В. В. Бушин, В. А. Елсе-сев болгаш оон-даа өскөлер кылар-чар чүгүлдерин камнал ап, автомашиназын техник-тиг ажалдаап өй-шаанда кыл-дып турар.

Г. БЕСПАЛОВА,
«Тыва суг тууду» трестин-да, автобаазында план кидиз-нин начальниги.

«Кызыл тууду» эргелдешкери туудулары бо чымын 2 хуну камнал алган материалдар-биле болгаш электри энергия-биле ажалдаарын шийтирлээн. Дашчыларын ажалдаарын-га херегелеттерин 55 муң тууб-буну, 50 муң киловатт-шак электри энергиянын камнал аларын бригадалар боттары-нын хулаңгөнгөн кирген. То-дартыларга, Ч. Донгактыг, Н. Панинни бригадалары кай-мыс-лаа 10-10 муң кезек туубу-нун, туубу-нун 5 муң киловатт-шак, 2 муң киловатт-шак электри энергиянын камнал аларын хулаңгөнгөн. Эрткен чымын 20 муң туубу камнал-галыг болган А. Д. Воронин-гүнери, мурнакчы чолачылар В. Я. Глоба, Ю. И. Митрофанов, В. В. Бушин, В. А. Елсе-сев болгаш оон-даа өскөлер кылар-чар чүгүлдерин камнал ап, автомашиназын техник-тиг ажалдаап өй-шаанда кыл-дып турар.

В. ОВЧАРОВА.

АРТЫНЧЫДАН—АЖЫК-ОРУЛГАНЫ

Бистин хоораймыстың тө-рүдө ийи кат бажыкчыларын чурттапкылар эки бияр. Че-зо-кудучуларга турар ол бажык хоорайкыларга болгаш оон алычарында чар илде-терин дээр берип, эргилер сөптөп турар.

Кыдымдан көрөгө, бистин фабрикасына онзагай чүвө чок ышкы сагындар. Оолган, дөңгөнгө, тиндиз сөөгөтөн илдептерин хулаң алган, ону чамал, сөптөз элдеринге дөңгө эгилди бээр, а чар илдептер мастерлер дээрлар каар, шийлп турган сакм алар, ол-ла.

Херек кырында алаан хире кичи ажалдап турар ол кол-сектеп шийтирлөөр айты-рылгар, салдынган сорулгалар дөңгө эвес. Оларын он кол-у-ка-камналга айтырып. Оон дуга-ында манай кахсы-даа бол, чугулап көрөй.

Бирги эчкелде чарыкчылар-ын үе-шынн камналганын дугайында айтырыг кол болуп турар. Оларын дараа-дыр-биле азы септедери-биле дужаап каан илдептерин өй-шаанда кылары бистин сорулгалыс болур. Чогутур үн-дөсөп кылдымнан илде, оон э-ян чангыс эвес улаа бастыны-ге келерини, оон үе-шынга чидиреринин уржуу болур.

Ону фабрикамын ажал-и-чире ийи меделер биле, ча-гыгын хуулазында күсөлдөр дөңгө ажалдап турар. Ындыг турбуже, чарыкчылар дөңгө хире чогутур хуулазында күсөлт-тимей келген, оон уламын-дан кижилерин хоумуламы болдурган. Ылангы күсүк, чакыс үелерде мындай байла-ларга болгашок таваржы бээр бис. Сөзөп үеи оокшупал ор-да чамгалар хей кирер, мыч-ан шүптүзүн күсөлдөп четтикпейн бергилээр бис. Ылангы эр-тем күзүн чамдык чамгалар хуулазында 1 ай бедер ажал-турган болгай.

Материал камналганы. Бо биске дөңгө хамарыш айты-рыг. Ол дөңгө бүдүрүлгөдө ууг ажал чоруп турар. Би-чин-даа артыкчыны оокта-сы дөңгө ажалдап турар бис. Ылангы чар ках кылыртып крөп-каучук чед материал ды-ка үнелер. Мурнуула оон ар-тыкчыларын чүдүр ооктаар турган бис, сөөгүт үеде, өскө черлерин дуржулгалар дуга-ар, оон ажалдап эгелдизис. Ам артыкчылар улауң, кыс-лаа чамдык кылыртып ажалдап турар бис.

Ынчалза-даа илде дараа-рынга херегелеттисе болгу чө-дамдык чам айванын, бул-

гаарын болгаш өскө-даа ма-териалдарын артыкчыларын чүдүр ооктап турар бис. Ону өскө чүлөтүр кылыртып ажалдап турар. А артыкчы-дег кылыртып болбоздур-ды кылыртын шийтээп ал-баан бис. Ол дык хоумула-ныг, Солундарында, журнали-ларды номчуп орарга, хөм ай-маанда сумкалар туудузы, дүлгүр хамы, бичин хөм, чөдөлдөп сазындар сугар, карманга өй чамыктарын кы-лым, муң-муң рубльдын ору-дуга ап турар-дыр.

Бистин фабрикамын ош беш хевирин илдептер дээрлар турар. Ону чурттапкылар уугу-тузун-биле салып келип турар. Шинярында хамарыш-тыр хоумуладар эвээш. Ын-чалза-даа камдыг-бир ажал-дыг брак кылганын үн-дөсөп хуулаа хуулаа четкелде оларын дээр ийек турар чо-руктар база бар. Ону ка-тап дараарында, септедери-биле эвээш эвээс үе. Материал чарыгдал-тынар. Оон түннелде ажал-шамы, материалдар артыкча карыгдалгынын турар. Ол та-лазы-биле четпестерин чала-лар дөңгө бүдүрүлгөн ком-мунистер, комсомолчулар илдепскай ажалдап хулаң-гөнгө-даа, ону ханды меделер

билл-даа турар.

Оон ажалда база бир чүгүл бар. Чамдык чурттапкыларын талазында болуңуң кениге кам чок чорутуң хамарыш-тыр хөкөп өйгөн болуңуң мей. Ол дөңгө, бистин фабрикамын чар илде салып алгаш, хуулазында чедир кет-пейн чораш-ла дөй келип казакпаш, бүдүрүлгө браз-дыр дээр чоруктар болур. Бо назы-да кыш-даа мында таварылга-ны көрдүм. Чоокта чар-ла чо-гуур негелде бугулар дараары, салгыт дужааган илдептерин бир кижик чок чөй кет-кен, дөңгө эвээш болур. Киминч буруу-биле ух илде хуулазында четкелде дөңгө биске көсүк болгай. Ол дуга-ында салып алычтык бажы-кап көргүзүр бис.

Бистин фабрикамын кол-лектив СЭКП-ын XXVII съез-динде, Улуг Тынделенин 40 чымын төлөтүп уткуур дөңгө бо чымын бедиткен социали-стг хулаңгөнгө алган. Ону ай-картап салында түннээр бис. Мурнакчыларын илдептер, оларын чедишкенин ажал-дын негелдеп турар үеде камналга айтырыгыне кол хир-чөгөйгөн салып бис.

Б. ШАТОХИН,
«Тувабууныг» катхымын-кынын Кызылда илде дара-рлар болгаш септөөр фа-брикамын ажалчыны.

КАЙЫЗЫ АЖЫКТЫГЫЛ

Камналгалыг, хумагалыг бо-лур — амгы үеин чугула ай-тырылганын бирээзи. Ол дугайында дык хей чугаалакчы туруу-ска-даа, чамдык үрөмкө дидиринче чүлөдөрлөп кай-дыр чидирерилер болуп тур-арымыс ууг-ла кичээлге салбып чоруп бис. Чижөк кылдыр ботшай көөртүр чүр-мөк мынша чүгүл дугайында манай чугаалап көрөй.

Бистин «Сукпак» совхоз-септирлөтүлгө уламынн ажал-агы. Ынчангаш малга-дем айтырын бисте кол черия ээлеп турар. Эртенин-не со-вхозтун гаржамында үнган ма-шиналар Каа-Хем. Би-Хем, Тыва, Улут-Хем районнара ажал-агыг — стын хууу ке-жигерини совхозтарга ула-тыр. Ол ажал-агылардан малга чөм сөөртүрүвүс ол.

Мээң манай чугаалакчаан чөвөм болза, мал чөмн чүдү-рүп алган, дөңгө хамарыш-тыр эгелээр. Ажал-агы-ларын ситен, салаа белеткээ, ситос салган черлери кол-дунда совхоз тептеринде хаймы, орук-чирин чок чер-

лерде болур. Чудуртугеш орук чок онгул-чигилдер азы оруу аргажок черлер-биле чөртү орулда, машина мын-бээр чайлындаага орукка эвээш эвээс мал чөм алдырмын, чы-дып калыр. Каалама орукка кирип алгаш тутустарында, уаур каттыг эвээш-биле ба-за-ла эвээш эвээс ситос, ситен, салаа черге бар.

Орукка чоруп чораш, ол бүгүн көрүп, шак мындаг чижөк санаашкынын кылдым. Дөрт тонна чедир чүк сөөрт-чүр ГАЗ-53 бир чорукшунга ортума-биле 50-ден 90 кило-грамм чедир, а оон улут ЗИЛ-дер азы КамАЗ-тер 90-дан 120 килограмм чедир мал чөмн орукка чидирп турар. Шак мынчаар бистин совхозтун ишчилеринин саны-биле алып болза, бир күндө 700 килограмм хире мал чөм оруктарга чымып каап турар. Бо санаашкындан дык чир-жегил-даа болза, ийи-дөсөп-де черле ол хире болуп уру-лут. А бугун кыш азы чыл-дургуунада ол саянар кайы хире-чөдө берип болура? Бо дөңгө, чүгө чангыс совхозка хамарыштыр санаашкынар-

дыр, а республиканын бүтү ажал-агыларын алып болза, олар талымал каар.

Херек кырында ол чидир-лери болдурбайн барып бо-луртуну бугуң аргазы бер-ла болгай. Мал чөм сөөртүр ма-шина бурзуу идегилди, бижыг шымылгы болуп ужурут. Биске үндүрүп берип турар шымылгыны дерматинден кылган. Ол материал бистин соонка шыдашпас, сыгыт аайы-биле сыйлып, оруп каар. Ийи-чангыс ажалдаан соонда, үндүр бижир ужурга таваржым.

Ынчангаш оруктарга чымып каап турар тонна-тонна мал чөмн бүдүрүлгө-биле машина-ларга чедер саныг идегелди шымылгы үндүрүп бээрнин кайызын өртөз чик боор чүвө ирги деп республиканын Көдөз ажал-агы министр-ство болгаш Сельхозтехку-мунист тускай эртемчилерин дөңгө солун таварыштыр айты-рыскаан мей.

С. ДОРЖУ,
Кызыл районун «Сукпак» совхозунун чолачысы.

Экономиктиг болгаш политиктиг өөрөдилге АМЫДЫРАЛ-БИЛЕ ХОЛБААР

Шууриктиң партия эге ор-ганизациямын болгаш «Кы-зылдар» совхозтун парком-у-нун политиктиг болгаш эконо-миктиг өөрөдилгенин канчаар организастап база кичээлдер-ин эрттирип турарын дуга-йыкка информацийларын СЭКП райкомунун бюорозунга алы-наан.

ЧЕРНИҢ КЕЖИИ

Амыдыралдан чугаа

Алексей Горинскийн с. лым-хуулуна дайым каржы-ны биле хогаарлай берген. Ол баштайгы хууле-ле келди-ринишкенин чегинге эки туразы-биле чедип келген. Чоокта чаа-ла Киевтин куруне уни-верситетин дооскан, хижик эртемни оол артиллерист апарган.

Украинага, Воронеж чанын-га, Донга камгалалдың аар-берге тулушукунуна, Ста-линград тулушукунуна, Курск дээрбээнге дайылдажышкы-нар, Харьковту, Полтаваны, Кировоградты хостагылаан-бо бүгү дээрге оол дайынчы оруунуң кезектери-дир. Ол 5-ки гвардейжи армиянын со-ставына 5 муң ажыг кило-метрин эркен, Днепро, Мур-нуз Бугу, Днеприн, Висла-ны, Одерин болгаш Шпрее-ни

тулушукуну биле кежеринге киришкен. Ол 1945 чылдың апрель 25-те Эльбага америк солдатар-биле баштай ужу-рашканынын бирээни болган.

Хоочун дайынчынын хөзөн амгы үеде дыка хей дайынчы шаңналар каастап турар. Оларнын аразында АКШ-тын «Хүндүлелдин легиону» дээр дээди дайынчы орден база бар, ону алаа 1-ги америк армия-нын командиры генерал Худжес, президентиниң өмү-нүнден дөртөн беш чылдың май айда тымсыкан.

Дайын соонда чылдарда Алексей Горинскийн профес-сионал шериг албанын кижик апарган. Ол амгы үеде хала-жык үнгөш, дайынчы хоо-тушарынын Совет коммита-де хей-ниитиниң улуг ажи-

лыг чорудуп, аныктар му-рун хуу-хей чүддерин чу-гаалар турар.

ЧУРКУТА: кадыг-дошкун чылдарда бол ний кижик ийи-ниң чепсектег тургуннар: Алексей Горинскийге улуг аастыг утер-боо болгаш фрон-туу фотокорреспондент Алек-сандр Устиновка өткүр карак-ты «Лейка» турган. Ынаар-да олар ийилэни ол коргун-чуг дайынчы соонда тайбың быжыг боор дугайын күзеп бодат тургуннар. Олар ы-чаарда ийилэни делегей кы-рынга тайбың дээр тургу-деш дайылдажып турган. Олар ам-лаа ол дээр демисе-жип турарлар.

В. ХРИСТОФОР-биле
Б. КАВАШНИННИН фотоз.
СЭТА-ның фотохроникасы.

Эдене чүве чүл дээрге, ки-жи сактырга, шүрү дег шаа-раш чапша-сиген богуна агым сутуну мээринер ужуру чок. Ону өде халааш, оруну уламчылап чоруй баргы дег. А херек кырында чыдыг эвес чүве бооп-тур. Сутун оруу-сан дорт эвес, ээпкек дагыр-даа болур, онугу-чигилдер, ооз-дазылар-даа таварты эртер. Шап ийилг моолан-тарга бок-кудурм чыгыла-чымыз, малгай-доорурак-биле холушкан, чал-дооту бооп туруттар. Ынчан суг анаа ты-рылган, буга уунун чымчак хөзүлүн бугу кире «кеми-рин», эидик мал дег ээргин-тепип, бөөленип тура-турза душкан-на черинде буза бул-ган үнэ «эр», оон соонда чүл-де акым сал дээр, оруну дургаар оялчыктар, кооргал-дар тымылдарып, черин хө-зүлүн соя шап, сай-дажын чапаштап, үлүгетпес хөзүн үлүгетип кааптар. Шап бо та-варылгада ийин чалгаа улуг чалгаага чедип, черин ий-не үнелин, ий-не хайралык — тарга шөлүңү үрелген ол: оон чымчак кара хөзүлүн кум-сай-биле, куу элени-биле холушуп, хоолуңу, үнөмөңү чыгарып ол-дур.

Бо-ла бугу халапты болдур-базы таракшыны чымчыг ийилдеп хамааржып ийин харин бир дугаар көрүп, бил-гениң ол. Херектиң ужуру бу-деш дээрге сутун калжы-лаа сууа салып черле болбас, ону алайлаар-башкар, маны шуу-дал бар чорда, бажын дозуп чалдаар, черге сикир турпу-турар, катан база кулак са-лып, чаар-дооза дээр, чүнү кылбас чүве дээр!

Ынчымаска, хайралык сут-ну хымчактыг чөптү-биле, ажыгтар билдирип-биле ажы-лавак, оон чачи : хуңде че-дир когарла чым-чылы-биле ээгитимес деп, улуг улус се-эз чатыр. Чогум-на ычча-ны

гаш «Буга-лаамалы» деп тус-кай эргелиг, суг хууаактыг, шөл хайгааракчымын ийин ки-жи шап-шаандан бээр эң ажылгыр, эң дежэ болгаш хүндүлелдиг кижилерден ты-ла таракжылар анаа эвес сол-гуп ал чоразылар-дыр дээрли-мааа база айкылар сен.

Борта өске бир ажымаш-кыны кылгашкын база-ла утпас сен. Ол дээрге калж-ны сугутиң турганда, ка-жы тарга шөлүңү хайыккан суун онугу-чигил черлерге доктаап кат, орту-дески че-рлерге оккуру-биле агып ба-лып чыдырда, сзын дүңүңүгү а-л-шыксыг, малгай-балаарыг чыт эвес, а шала довураксыг, харын-лаа агы-кагызыг чыт кээр. Черин сугутиң турар, а ол хирезинде оон чым дову-раксыг, довураксыг боораа ар-тында-ла чериз болгаш о-л-синеңиз.

Ийет, куш-ажыл болгаш не-чел!

Тайга-сынардаан аккан хем-нер черле ийилг. Аксынга келгеш, дагалар, тейлерин дээр-кедэ, иткелпекеш, орту-дески алаак шалдары, ногаан делгеш шалаларын чыгыптар. Сен ам шак ийилг алаак-тарын бирээниң чер сугу-рып, тарга таракжылар сугу-рун Чоокта чаа-да мааа за-лалы малын каларып, эртенги оларже үндүрүп, кежээки-ниң чыгып тыртып көрбөзү шак бо алаак шөлүңүңү терең ояуну сүзүп, чечек-чымзын магалар, кулак чыгыш о-л-синеңиң кесип, бөдүлүп, хө-зүңнежи, сарваатжың чо-

раан сен. Ам ол олар-белчир-ниң ораны каракка көзүлдү-р-де «кесилген: шөл-шөлү-биле кара дес кылдыр шөйдүң да-гаш чоруп каан.

Сен ам ала ажылы эвес, чер-ажылы кылдыр турар болгы-сен. Бөгүн каларың эвес, бө-гүн таракжы бооп турарың ол. Чүте дээрге төрөң бойдуңуң-ну өскертп чыартып турар ажыл-иштиң чартык-чам-дынга-даа бол киржиң, ону бүдүрүп турар сен. Чогум-на ыччаңапш амдым маа хара-дал турганын өй-базын өл-синеңиң оянуңа, мааа чып-дугу дүңүңүң улавас чалгы-байрың билдир сен.

Канчаарга-лаа ачаң сени та-раа төлүңге анаа эвес, бир-ле ужуруңуш ушкарып экелген деп бил. Ие черин ийикши, ажыл-ишке дадыгып чачык-сыл дэниң ол-дур. Чүте дээр-ге мааа келген соонда кымга-ла, улуг-биче-даа улуска ажыл чегир, анаа оларар ий-диг ужуру чок чүве-дир.

Амдыңыңа харыг андаа-ның сууңу туруп, чер андаар-шан чегээр-не. Ынчалла-даа андааң соондан чыдып кал-бай, кыл ээң ажылыңын кы-лып-ла чоруп сен. Чүл ол? Ол дээрге «көз-көз» черле-ден уштуруп, үнү кылгаш-ты улуг-биче даштары тарга шө-лүңгө чыгадып каларың, а үе-дээңиң-дир. Ол дээрге анда-аң ийилде кылгашты тургу-лап калгылаң ширектерин чеге чыгыр басып, соондан чоруп орап ийилжияң орун аштап берип чорутуруң ол-дур. Ынчымаска андаарган черин хөзүң-дорураа хоолгашты-майн баар, чашкан тарак хө-

дүлүп, чажыртыңмайн баар, Оон эрте, дес-дес чапша, те-резинерден эгелээш, хола-ха-раганнар бежи эгелээш-биле туруп калган чыгыш-лаар. Ол-ла бүгүн чыгыш-чеге биле чыгыш өрттепте-ри-он база-ла сзы хөзүн. Оон башка ол бок үнүштерин эгелээш алайы эвес, тарга орун былап, а-л-шым тыртып катан база өзүп үнүп кээр деп, ачаң сени шалга-ла сурган каан.

«Ал бажы мунар» деп ий-диг бугурулап көргөскени, ха-рын-даа ийилг эргени чаалап алган хуңуң. Ол дээрге ша-дан тура сзы күзеп чорган күзелиңниң боттангаң-дыр. Сен ам бө хүндө эгелээш «вазыңны чыгыптай» эвес, а алазыңны «ор апарган» олгу болганың ол. Бөгүн сен айттар бажы мунар, оларын бажы-рар эргени алган сен, а келир чылын канчап билдир, —даа улуг эргин, оон-даа улуг бугу-рейдя — андааң сзын тууңу, чер чарар — ийилг улуг эр-гени чедип аарың-даа чаава-сы. Ынчан сени улуг улус «Эр-деш» деп мактаарар, а үе-чеге эң-өөрүн «улуг эр бол-ган-дыр» деп адаарга-даа хөңүү эвесле.

Элээр аа? Соонда чарган чер сая дорт болду эвес, а-ла-кар эвес, бурунгар көөр чү-ле шыкжыа. Ону шөгүңүң ал-ганың соонда ам-на харын сатыш-сеткилде оккургаш, ма-га-боуң суулааң бээр.

Ынчан харин оорганны куду ахкан деривитиң соондангың чорутуруң ам кээп билдир, ан-даарган чериниң а-л-шыгы ба-за-ла дер бооп хуудуп, бүдү-

бустайып, бурунайып, ыла-дын бежи өскери эгелээр сен. Ынчал харын чарган чериниң чалгай чыдып ам чаа магалар, херек дозур харамайып ты-гылар сен. Сеткин-сакжымы өскөп, ыргакка кээр! До-гандыр турар бүгү-де түрө сзы-биле кады хөдөлгө, ийи-чеге, ажалдан турган дег боор. Агып чыдар буга суу-лаа соксаал чокка ийилг кылдыр, чегер-дээ, ах-ах өскөтөгү таанар-даа бодуңуң-биле ажаллап чоруттар. Ынчалла-даа эң чутула ажылды кым кылды чорутуру? Чугаажон сен-не болгың сен. Дуу ол ирэк эгесте хой каларган уурталарын көрсө. Моолдуга-лар мугуп алган чаадың чор-азыңар. А мени көрүңер даа! Алт бажы мунар чөп мен, тарга тарыл туу мен. Алааргың эвес-тир бе? Ын-чанымже хөдөрчө ийилг бо-даларын улааңың чарып үс-баз келер. Хамык ужуру чү-баз келер, ажал дээрге ажал-дел дие, ажал дээрге ажал-дел болгың. Ам артында айттар бажыңың кижик анаа-ла тамчык оларар эвес, айттар-ның күжүн дениеп, тессе-риң, шомчөңүң сен, буруй бер-генде кымчылар, албалаар сен. Ол амгы чораш, чүлө могап туруттар эвес, а харын аштамзырар, суксамыра-лаа бээр болгың. Оон калжыла ма-бо чанында, буга сур «мени кээп суксуңуң хандыр мактап ал» дээңиң шолурадыр агып бөдип чыдар. Ону көргөш, суксаңың дам барган шыкш-апаргылар.

Ынчалла-даа шыдажыр-апар сз. Айттарыңа, арты-нда андааң турган эгелде сенден артык аар ажыл ошамкал болгың, олар ыч-ташпайн чорал, сен баш ыч-тава. «Эр кижик шыдыкы бол-дур херек» деп, ачаң сенээ шалга-ла чаагыңы утпа.

Чүдүм ЧАП.

ФЕВРАЛЬ

5. ВТОРНИК

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00 — «Уе», 8.50 — Эртенги гимнастика, 9.05 — Н. Асхаба-ев — «Кызыл ала», Фильм-жы, 11.40 — 11.45 — Сөөлүгү ме-дээлер, Чапсар соонда — 14.15 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.30 — Кө-дөңдүн ажыл-ижи. Докумен-таалыг фильмдер: «Грузия шайын чаагай чыды», «Уган болгаш дидим чорук», 14.55 — Чугаш АССР-нин Курвениян ур болгаш ташы алабашынын көчкөрт, 15.30 — «Революция-ның кыгырчы-биле», М. В. Орунениң төртүтүгөн хуңа-ден бээр 100 чылыга, 16.15 — «ПТУ-да чүү чөгө, каңазар өөрелдир туралы», 16.45 — «И-зырай-биле төртүтүгөн» деп документтаалыг фильмин баш-тайгы көргүзүп, П. Лумумба аттыг Мустантин найралын университетин дугайында, 17.15 — Мертежилдиг холдар, 17.45 — Биринчи салымы, 18.15 — Хөгжүп аялгатар, 18.30 — «Ке-дир үс», Документтаалыг те-лефильм, 18.45 — Бөгүн дег-гейде, 19.00 — Эртем болгаш амыралар, 19.30 — «Москвага аян-чорук» деп документтаалыг фильмин баштайгы көргүзүп, 19.50 — «Илчылло», ГДР-нин уран-чечен телефильмин баштайгы көргүзүп, 21.00 — «Уе», 21.45 — Бүгүдөгө хө-жүм, 22.55 — «Бөгүн, даарга, ке-дээ», Документтаалыг те-лефильм, 23.15 — Бөгүн дег-гейде, 23.30 — 01.00 — ССРЭ-ниң хөккөй талазы-биле чөм-понады, «Динамо» (Москва) — ЦСКА 2-ги болгаш 3-кү үе-дери, Чапсарда — «Казык бо-журну күзүр бола».

ИПИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00 — Эртенги гимнастика, 8.15 — «Эки, эрчим кижилер», Документтаалыг фильм, 8.35: 9.35 — Бойлаус эртен, 2 класс. Харда не, 8.55 — «Кызыл чү-рук», Эртем-нептерейтпей фильми, 9.05: 10.10 — Француз ды. Өөрелдигеи баштайгы кыды, 9.55 — «Дүгү болгаш хөрү», Эртем-нептерейтпей фильми, 10.05 — ПТУ-нун өө-ренишчилерин, Эстетиктиг ки-жизилде, Уран чүдүлүп чү-дүлүп хөдир, театр, 10.35: 11.40 — Хөгжүм, 7 класс. Чоңуң ыры-зы дагыткы чурттарда компо-

зицияларын чогаалдыгында, 11.05 — Шыраа шөлүз, 12.10 — Совет курунениң бол-гаш хообу-дурмунун үлө-эни, 12.15 — «Уган аай согула-тар», Чагыс аай өрге-ажык-тар», Совет шийткелдиги эконо-миктиг үлө-энинин хуңа-дында, 12.50 — Совет турас-кал болгаш портрет скульпту-разы, 13.20 — Б. Шоу, 2-ги дамчыдыла, 14.40 — Төгү-нүң арынары, «Билгилериниң хаалгалары бүгүдөгө ажык», Бижиң билбес чорукту ууз-кар дугайында Декреттин 65 чылыгы, 15.25 — 15.30 — Сөөлүгү ме-дээлер, 18.00 — Сөөлүгү ме-дээлер.

КЫЗЫЛДАН
18.20 — «Шыраа», К. Уш-скийнин тоолдору, 18.35 — Уруглар фильм, 18.50 — «Алгаш төв», Программалар: «Социалист чарыштын хүи де-дигелер», Улуг-Хем райо-нун ажылы чопарынын өртү-чү социалист чарыштын организастап турары, «Дену-таа кыдыла», Чурумал, Ме-дээлер, 19.20 — «Тыва-ның ишпалаа оюну», В. Оскал-оолдун ширк бөлү, 19.35 — Киножурнал, 19.45 — Теле-ме-дээлер, 19.55 — Чаралар.

МОСКВАДАН
20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаптар!» 20.15 — «Делегейде баштайгы тайылбыры», 21.00 — «Уе», 21.45 — 23.15 — «Маленькие трагедии», Уш се-риялыг уран-чечен телефильм, 1-ги серия.

6. СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00 — «Уе», 8.55 — Эртенги гимнастика, 9.10 — «Ширин амыралар дегелеринде», 10.10 — «Маленькие трагедии», Уш се-риялыг уран-чечен фильмин 1-ги серия, 11.40 — 11.45 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.15 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.35 — «Кижик болгаш бойду», Документ-таалыг фильмдер: «Кара-Дар», «Электри шүгүмү далайга чо-рупка», 15.15 — Бүгүдөгө ста-диону, 15.50 — «Пирожок», Мультифильм, 16.00 — Бистин корреспонденттеринис чуга-лап тур, 16.30 — «Чаз Зеза-дия», Кино тайылбыры, ССРЭ-нин Дээш Советинин депута-ды, РСФСР-нин аалдарыг ту-дугу, «Астрахань тузуг» тресте комсомолчу аныктар бригадалык бригадалык М. Б. Коблов-биле шолалашкын ужуражышкыны, 17.45 — Орус ырларын В. Прокушева күе-сидир, 18.15 — Сонгулааларга угуштур, 18.30 — «Жура-лөвүн болап турарын бугаар алаар», Документтаалыг фильми, 18.45 — Бөгүн дег-гейде, 19.05 — Делегей болгаш аныктар, 19.45 — Фигура-лут чүгүдүлашкын талазы-биле Европаның чемпионды, Эжеш чүгүдүлашкын, Сула ойлаш-

кыныг программа, Шаенца-дан дамчыдыла, 21.00 — «Уе», 21.45 — «Улуг Тиилелгениң " чылыгы», «Солдатарын сак-тышкыны», 1-ги фильм, ССРЭ-нин Курвениян акаде-миктиг симфония оркестринин артистер ансамбли ойнар, 23.15 — 23.35 — Бөгүн дег-гейде.

ИПИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — Эртенги гимнастика, 8.15 — «Оларын театр ма-нап турар», Документтаалыг фильм, 8.35: 9.35 — География, 7 класс, Карпаттар, Крым, Кав-каз, 9.05: 13.00 — Невен дил, 10.05 — Орус улустун ырлары, 10.35: 11.40 — А. П. Гайдар — «Школа», 6 класс, 11.05 — «Өр-бүл болгаш школы», Тележур-нал, 12.10 — Физика, 7 класс, Электри ичирбелерин улап тур бис, 12.40 — Ботаника, 5 класс, 13.30 — Совет чурдага уран чүдүлүс револютуг төвүгү темиз, 14.00 — «Каре-втин буяныг ажыл-ижи», ССРЭ-нин улустун бажымы А. Караевтин дугайында теле-оюк, 14.30 — В. Винокуевский, «Оптимистическая трагедия», 15.15 — 15.20 — Сөөлүгү ме-дээлер, 18.00 — Сөөлүгү ме-дээлер.

КЫЗЫЛДАН
18.20 — «Орус аалды өө-ренип тур бис», Национал шко-лаларын 2-ги класстарынын өөренишчилеринге телешолу, 7-ги клас, 18.35 — Уруглар-га фильм, 18.55 — Делегей бойлаадынын дугайында бесе-да, 19.05 — Киножурнал, 19.15 — «Алгаш төв», Программалар: «Социалист чарыштын хүи де-дигелер», «Автобус, жола-чы, пассажир», Тыва АССР-нин мал комплекстерин тууар каттыгышкынын анкетору М. П. Залескийнин чугаазы, Дайын хоочуну Е. П. Соловье-ва дугайында чугаа, Сөөлүгү ме-дээлер, 19.45 — Телеме-дээлер, 19.55 — Чаралар.

МОСКВАДАН
20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаптар!» 20.15 — «Шугула», В. Коротин, 21.00 — «Уе», 21.45 — 23.00 — «Маленькие тра-гедии», Уш сериялыг уран-чечен телефильм, 2-ги серия.

7. ЧЕТВЕРГ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00 — «Уе», 8.55 — Эртенги гимнастика, 9.10 — «Аян-чо-рукчулар куду», 10.10 — «Ма-ленькие трагедии», Уш се-риялыг уран-чечен телефильм, 2-ги серия, 11.25 — 11.30 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.15 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.35 — Докумен-таалыг фильмдер, 15.50 — «Кижик — черини ээзе», 16.50 — «Шы-адыраа школары», 17.20 — «Он алаа харга чедир бол-гаш оон-даа өрү надыды», 18.00 — «Миллионларын де-вяти университетин», «Ийн де-гей — ийн агы политика».

18.30 — Чоңуң аялгалары, 18.45 — Бөгүн дегелде, 19.00 — «Ах дош дугайында тоол» деп мултифильм, 19.10 — «Ви-борская сторона», Уран-чечен фильм, 21.00 — «Уе», 21.45 — Улуг Тиилелгениң 40 чылыгы, «Бо оруктарын утпас ужу-рул», Шугула, С. Наро-вцова, 22.05 — «Алгаш Дин-шев» деп фильм-комент, 22.50 — «Мемор» поморез», Доку-менттаалыг телефильм, 23.15 — 23.30 — Бөгүн дегелде.

ИПИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — Эртенги гимнастика, 8.15 — «Ногана шалы кызыл че-ктер», Документтаалыг те-лефильм, 8.35: 9.35 — Никит-биология, 10 класс, 9.05: 13.15 — Испан дил, 10.05 — ПТУ-нун өөренишчилеринге, 10.35: 11.40 — Физика, 9 класс, Элек-тротиз, 11.05 — Орус агула, 12.10 — Бойлаус эртен, 4 класс, Сутун эжигалары бол-гаш оон камгалары, 12.30 — Шугула, Т. Табиза, 13.45 — «Полковник в отставке», Суб-титриг уран-чечен фильм, 15.10 — 15.15 — Сөөлүгү ме-дээлер, 18.00 — Сөөлүгү ме-дээлер.

КЫЗЫЛДАН
18.20 — «Бөгүр орук», Теле-фильм, 18.50 — «Хообу бол-гаш күдүлгө», Ажыл кылбас болгаш аялгатар орукка чүвө демисел дугайында, 19.20 — Телеме-дээлер, 19.30 — «Алгаш төв», Программалар: «Соци-ааларга уткуштур», Кал-Хем райкуукомунун даргазы А. Ч. Удумбара дамчылаага кир-жиг, Аэрофлот хуңуңе ту-раскааткан репортаж, Ме-дээ-лер.

МОСКВАДАН
20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаптар!» 20.20 — И. Бомес-тин фортепиано чогаалары, Армян ССР-нин улустун арти-сти С. Наасарян күе-сидир, 21.00 — «Уе», 21.45 — «Маленькие трагедии», Уш сериялыг уран-чечен телефильм, 3-кү серия, 22.55 — Бүгү-үзүл бол-гаш делегей конкурстанын дугаады А. Шалашин ойлар (аюура), 23.20 — 00.00 — ССРЭ-нин баскетбол талазы-биле чемпионды, Эр улус ойлар, ЦСКА — «Спартак» (Ленин-град), Ленинградтан дамчы-дар.

8. ПЯТНИЦА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00 — «Уе», 8.55 — Эртенги гимнастика, 9.10 — ССРЭ-нин Дээш Советинин депутаты, РСФСР-нин аалдарыг тууду-жу, «Астрахань тузуг» тресте комсомолчу аныктар бри-гадалык бригадалык М. Б. Коблов-биле шолалашкын ужуражышкыны, 9.55 — «Ма-ленькие трагедии», Уш се-риялыг уран-чечен телефильм, 3-кү серия, 11.05 — 11.10 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.15 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.35 — Физикте-дир.

ууру анык мадырның хүнү-ге. Документтаалыг фильмер «Олар он ады хар бежи чө-төп турган», «Вася Коробко», 15.10 — Орус чугаа, 15.40 — А. Берг — «Вощек» деп опера-дан үш утуңу, Австрияны радиоуңуң болгаш теледиде-изиниң оркестри күе-сидир, 16.05 — Москва комсомолу-нун ажыл-херектери, 16.50 — «Тоолга далаан чораш», «Кус-ку конгалар», (А. С. Пушкин-ниң «Вдуг казын дугайында болгаш чези мадырлар дуга-йында» деп тоолуңаң), 18.30 — «Чегем», Документтаалыг те-лефильм, 18.45 — Бөгүн дег-гейде, 19.05 — «Тилелге дээр, тайбың дээр бир эп-сестик», ССРЭ-нин АКШ-тын болгаш Великобритания чыгарат баштайгыларын Крым (Ялта) конференциянын 40 чылыгы, 20.00 — Фигура-лут чү-дүлүшкын талазы-биле Европа-ның чемпионды, Херезжениер, Швейцария дамчылар, 21.00 — «Уе», 21.45 — «Ылгыткы ынак-шыл хөгжүм», 23.20 — 23.40 — Бөгүн дегелде.

ИПИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — Эртенги гимнастика, 8.15 — «Волын эленини кай-гамчык чарыды», Документ-таалыг фильм, 8.35: 9.35 — Ге-ография, 8 класс, Тей район, 9.05: 13.10 — Англи дил, Өө-ренишчилериниң 1-ги чылы, 10.05 — ПТУ-нун өөренишчилеринге, Никит биология, (Амалар-дын үлө-эни, (Амалар-дын тымылгашкын теориянын дугайында), 10.35: 11.40 — Төгү, 7 класс, Степан Разин-ге баштапкан талазы-биле Евро-паның чемпионды, Эр улус ойлар, 11.05 — «Бал сөөлүдө», 7 класс, 12.40 — Эстетиктиг ки-жизилде, Уран чүдүлүп чү-дүлүп хөдир — театр, 13.40 — «Дирек сактышкыны», 14.30 — Юхан Смуул, Чогааларынын арынарында, 15.15 — 15.20 — Сөөлүгү ме-дээлер, 18.00 — Сөөлүгү ме-дээлер.

9. СУББОТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00 — «Уе», 8.50 — Эртенги гимнастика, 9.10 — ССРЭ-нин Дээш Советинин депутаты, РСФСР-нин аалдарыг тууду-жу, «Астрахань тузуг» тресте комсомолчу аныктар бри-гадалык бригадалык М. Б. Коблов-биле шолалашкын ужуражышкыны, 9.55 — «Ма-ленькие трагедии», Уш се-риялыг уран-чечен телефильм, 3-кү серия, 11.05 — 11.10 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.15 — Сөөлүгү ме-дээлер, 14.35 — Физикте-дир.

гимнастика, 9.05 — «Учитель из Губинька», Документтаалыг фильм, 9.15 — Бот-ныг уран чүдүлүп, Бүгү-үзүл көрүлдө, 9.35 — «Ле-ванескийн», Совет Швейцария, Мадырыг удуңуку С. А. Ле-ванеский дугайында докумен-таалыг фильм, 9.55 — Эки хей бараанын бугуру, 10.25 — Делегей улустарын чога-алдыла, 10.55 — «Чурукчулар дугайында», ССРЭ-нин улус-тун чурукузу В. Гореев, 11.25 — «Эш ыры» деп Бүгү-үзүл, Барнаулдан дамчыдыла, 12.00 — «Чогаалы болгаш амгы үе», Ю. Рытзю, 13.15 — Унш дег-гейде, 14.00 — «Өр-бүлө бо-лган школа», 14.30 — Москва-ның му коллекционериниң көчкөрт, 15.10 — Бөгүн дег-гейде, 15.25 — Бөгүн дег-гейде, 15.35 — «Дем кат-тыжылды», Тележурнал, 16.40 — «Амалың тоол», деп мултифильм, 17.00 — Опера сценарийны мастерын, Ма-рино зель Монох, 18.00 — По-литиктиг тайылбырыкы В. П. Бекетовтун беседазы, 18.30 — «Бидинтир-да бол, элесте-тула», 19.30 — Фигура-лут чү-дүлүшкын талазы-биле Евро-паның чемпионды, Эр улус ойлар, Швейцария дамчы-дыла, 20.40 — П. Чайковский-нин болгаш С. Рахманиновтун романстарын Бүгү-үзүл бол-гаш делегей конкурстарын лауреады П. Губокий күе-сидир, 21.00 — «Уе», 21.45 — ССРЭ-нин хөккөй талазы-биле чемпионды, «Спартак» — «Ди-намо» (Москва), 2-ги болгаш 3-кү үе-дери, В. И. Ленин аттыг Төп стадионуун спорт Оруулаа-дын дамчылар, Чапсар араз